

Työ- ja elinkeinoministeriö
Neuvotteleva virkamies
Liisa Lundelin-Nuortio

Muistio
17.6.2021

Valtioneuvoston asetus tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoituksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

1. Tausta

Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin rahoituksen osalta on otettu käyttöön Euroopan komission valtiontukisääntöihin covid-19-pandemian vuoksi tekemiä joustoja. Komissio hyväksyi päätöksellään 24.4.2020 (C(2020) 2778 final) Suomen puitetukiohjelman covid-19-pandemiaan liittyville valtiontukitoimenpiteille sisämarkkinoille soveltuvaksi (*väliaikainen puitetukiohjelma*). Päätös perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan b alakohtaan ja komission tiedonantoon tilapäisiksi puitteiksi valtiontukitoimenpiteille talouden tukemiseksi tämänhetkisessä covid-19-pandemiassa (C(2020)1863; *tilapäiset valtiontukipuitteet*).

Väliaikaisen puitetukiohjelman tavoitteena on tukea yrityksiä, jotka kärsivät äkillisestä maksuvalmiuden heikentymisestä tai sen puutteesta covid-19-pandemian vuoksi. Tukiohjelman nojalla eri viranomaisten yksittäiselle yritykselle (konsernitason) avustuksina, vero- ja sosiaaliturvamaksuina, takaisinmaksettavina ennakkoina, takauksina, lainoina ja pääomana myöntämät tuet eivät nimellisarvoltaan saa ylittää 1 800 000 euroa. Ohjelman mukaisia tukia voidaan yhdistää esimerkiksi de minimis -tuen ja yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen (komission asetus 651/2014) mukaisen tuen kanssa tukimuotoja koskevia kasautumissääntöjä noudattaen.

Euroopan komissio on hyväksynyt muutoksia tilapäisiin valtiontukipuitteisiin 3.4.2020 (C(2020) 2215), 8.5.2020 (C(2020) 3156), 29.6.2020 (C(2020) 4509), 13.10.2020 (C(2020) 7127) ja 28.1.2021 (C(2021) 564), joista viimeisimmällä muutoksella komissio muun muassa jatkoi puitteiden voimassaoloa 31.12.2021 asti. Komissio hyväksyi 10.3.2021 antamallaan päätöksellä (C(2021) 1707 final) Suomen väliaikaisen puitetukiohjelman voimassaolon jatkamisen vastaavasti 31.12.2021 asti. Samalla puitetukiohjelman mukaista tuen yrityskohtaista enimmäismäärää nostettiin 800 000 eurosta 1 800 000 euroon.

Väliaikaisen puitetukiohjelman soveltaminen Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin myöntämien lainojen (ns. häiriölainat) ja avustusten osalta mahdollistettiin lisäämällä asetuksella 549/2020 tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoituksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1444/2014) soveltamisalaa koskevaan 1 §:ään väliaikaisesti uusi 6 momentti. Asetuksella 1131/2020 1 §:n 6 momentin voimassaoloa jatkettiin 30.6.2021 asti.

Erikseen esiteltävällä valtioneuvoston asetuksella 1 §:n 6 momentin voimassaoloa esitetään nyt jatkettavaksi 31.12.2021 asti Suomen väliaikaisen puitetukiohjelman jatkettua voimassaoloa vastaavasti. Lisäksi tällä asetuksella esitetään tehtäväksi muutos, joka mahdollistaisi väliaikaisen puitetukiohjelman mukaisen Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin rahoituksen myöntämisen myös 1.1.2020 alkaen vaikeuksiin joutuneille yrityksille edelleen 31.12.2021 asti. Lisäksi uutena esitetään, että Innovaatorahoituskeskus voisi myöntää väliaikaisen puitetukiohjelman mukaista rahoitusta myös sellaisille pienille yrityksille, mikroyritykset mukaan luettuina, jotka olivat vaikeuksissa jo ennen 1.1.2020 edellyttäen, että pieni yritys ei ole tuen myöntämishetkellä konkurssi- tai yritys-saneerausmenettelyssä eikä sille ole myönnetty pelastamistukea eikä rakenneuudistustukea.

2. Yksityiskohtaiset perustelut

Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoituksesta annettua valtioneuvoston asetusta (1444/2014) esitetään valtioneuvoston asetuksen (688/2001) 8 §:n ja valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 7 c §:n nojalla muutettavaksi seuraavasti:

Rahoituksen myöntämisen yleisiä edellytyksiä koskevaan asetukseen 3 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi asetuksissa 125/2018 ja 549/2020, esitetään väliaikaisesti lisättäväksi uusi 6 momentti. 3 §:n 6 momentti olisi voimassa 1 §:n 6 momentin voimassaoloa vastaavasti 31.12.2021 asti.

Väliaikaiseen puitetukiohjelmaan perustuvaa rahoitusta asetuksen 1 §:n 6 momentin perusteella voitaisiin myöntää myös yritykselle, josta on tullut yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 2 artiklan 18 kohdan mukaisesti vaikeuksissa oleva yritys 1.1.2020 jälkeen tämä päivä mukaan lukien. Muutos olisi luonteeltaan tekninen ja sääntelyä selkeyttävä, sillä nykyisin vastaava ehto sisältyy 30.6.2021 asti voimassaolevana asetuksen 3 §:n 3 momenttiin. 3 §:n 3 momentin voimassaoloa esitetään nyt erillisellä asetuksella jatkettavaksi 31.12.2023 asti yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen ja asetuksen 1444/2014 voimassaoloa vastaavasti, jolloin väliaikaisen puitetukiohjelman soveltamisesta vaikeuksissa oleviin yrityksiin esitetään säädettäväksi uudella 3 §:n 6 momentilla 31.12.2021 asti voimassaolevana.

Väliaikaisen puitetukiohjelman perusteella tukea voidaan myöntää myös sellaisille mikroyrityksille ja pienille yrityksille, jotka olivat ryhmäpoikkeusasetuksen 2 artiklan 18 kohdan mukaisesti vaikeuksissa olevia jo ennen 1.1.2020 edellyttäen, että yritykset eivät ole maksukyvyttömyyden vuoksi yleistäytöntöönpanomenettelyn kohteena kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja että ne eivät ole saaneet pelastamistukea tai rakenneuudistustukea. Tämä mahdollisuus esitetään nyt Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin puitetukiohjelman perusteella myöntämisen rahoituksen osalta otettavaksi käyttöön. Rahoituksen myöntäminen ennen 1.1.2020 vaikeuksissa olleelle pienelle yritykselle edellyttäisi, että yritys ei ole tuen myöntämishetkellä konkurssi- tai yrityssaneerausmenettelyssä eikä sille ole myönnetty pelastamistukea tai rakenneuudistustukea.

Mikro- ja pienyritykset määritellään yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen I liitteen 2 artiklassa. Mikroyrityksellä tarkoitetaan yritystä, jonka palveluksessa on vähemmän kuin 10 työntekijää ja jonka vuosiliikevaihto tai taseen loppusumma on enintään 2 miljoonaa euroa. Pienellä yrityksellä tarkoitetaan yritystä, jonka palveluksessa on vähemmän kuin 50 työntekijää ja jonka vuosiliikevaihto tai taseen loppusumma on enintään 10 miljoonaa euroa. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoituksesta annetun asetuksen (1444/2014) 2 §:n 7) -kohdan mukaan asetuksessa pienellä yrityksellä tarkoitetaan yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 1 liitteen 2 artiklassa tarkoitettua pientä yritystä. Asetuksessa ei erotella mikroyrityksiä pienistä yrityksistä, minkä vuoksi 3 §:n 6 momentissa säädettäisiin avustuksen myöntämisestä ennen 1.1.2020 vaikeuksissa olleille pienille yrityksille. Mikroyritysten katsotaan sisältyvän asetuksen pienen yrityksen määritelmään, jolloin 3 §:n 6 momentissa säädettävä koskee myös mikroyrityksiä.

3. Ehdotuksen vaikutukset

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esitys mahdollistaisi sen, että Innovaatorahoituskeskus Business Finland voisi koronapandemiatilanteen taloudellisten vaikutusten jatkuessa myöntää lainoja ja avustuksia väliaikaisen puitetukiohjelman perusteella myös 1.1.2020 alkaen vaikeuksiin joutuneille yrityksille edelleen 31.12.2021

asti. Innovaatorahoituskeskus Business Finland myöntää tutkimus-, kehittämis- ja innovaatioavustuksia ja -lainoja pääsääntöisesti käyttäen normaaleja yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen ja de minimis -asetuksen mukaisia tuki-instrumentteja, mutta niiden sijasta voitaisiin tarvittaessa myöntää tukea väliaikaisen puitetukiohjelman perusteella.

Rahoituskeskus myöntää koronaviruspandemian vaikeuttamassa tilanteessa ns. häiriölainoja kansainvälisillä tai kotimarkkinoilla toimiville pk- ja midcap-yrityksille sekä merkittävää liiketoimintaa tekeville säätiöille ja yhdistyksille. Rahoituskeskus oli 5.5.2021 mennessä tehnyt 222 häiriölainapäätöstä. Rahoituskeskus oli tähän mennessä myöntänyt häiriölainoja pääosin yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen nojalla noin 58 miljoonalla eurolla. Väliaikaisen puitetukiohjelman perusteella häiriölainoja oli myönnetty noin 29 miljoonalla eurolla. Puitetukiohjelman nojalla rahoitettavilla TKI-hankkeilla pyritään pääsääntöisesti ratkaisemaan suoraan koronan aiheuttamaa häiriötilannetta tai liiketoimintauhkaa. Kehitettävällä ratkaisulla tulee olla vähintään kansallista kilpailuetua. Rahoitustaso näissä hankkeissa on pääsääntöisesti 70 % ja myönnettävän lainan määrä enintään 500 000 euroa. Häiriölainaa voidaan myöntää myös Suomessa toimiville, vähintään kuusi henkilöä työllistäville kansainvälistä kasvua tavoitteleville yrityksille, joiden liiketoimintaan koronapandemia on vaikuttanut ja jotka haluavat panostaa TKI-toimintaan häiriötilanteessa kansainvälisen kilpailukykyä kehittämiseksi ja kansainvälisen kasvun edellytysten parantamiseksi. Rahoitus näille hankkeille on myönnetty pääsääntöisesti yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen nojalla ns. normaalein rahoituskriteerein, eli kehitettäviltä ratkaisuilta edellytetään kilpailuedun hakemista vähintään valituilla kansainvälisillä markkinoilla. Rahoitettavan hankkeen ei tällöin suoranaisesti tarvitse liittyä koronan aiheuttaman häiriötilanteen ratkaisemiseen, mutta hakijan on kyettävä osoittamaan Business Finlandille, miten koronakriisi on vaikeuttanut sen liiketoimintaa tai millaisen uhkan kriisi muodostaa liiketoiminnalle.

Business Finland ei ole toistaiseksi käyttänyt väliaikaista puitetukiohjelmaa avustusten myöntämiseen. Avustusmuotoinen rahoitus on myönnetty ryhmäpoikkeusasetuksen tai de minimis -asetuksen nojalla. Business Finlandilla on tarve soveltaa puitetukiohjelmaa etenkin tilanteissa, joissa yrityksen de minimis -tukien enimmäismäärä on täyttynyt esimerkiksi avustusmuotoisen häiriörahoituksen saamisen seurauksena.

Vaikutukset yrityksiin

Väliaikaisen puitetukiohjelman soveltamisen jatkamisen myös 1.1.2020 alkaen vaikeuksiin joutuneiden yritysten osalta sekä uutena myös ennen 1.1.2020 vaikeuksissa olleiden pienten ja mikroyritysten osalta arvioidaan osaltaan parantavan yritysten mahdollisuuksia selvitä koronapandemian aiheuttamista haitallisista taloudellisista vaikutuksista. Pieniä yrityksiä, mikroyritykset mukaan lukien, koskevan helpotuksen soveltaminen edellyttää, että yritys ei ole tuen myöntämishetkellä konkurssi- tai yrityssaneerausmenettelyssä eikä sille ole myönnetty pelastamistukea tai rakenneuudistustukea. Helpotus koskee siten käytännössä yrityksen osakepääoman tai omien varojen menettämisen tarkastelua rahoitusta myönnettäessä. Vastaava väliaikainen helpotus on otettu käyttöön muun muassa yritysten yleisen kustannustuen ja ELY-keskusten myöntämien yritysten kehittämisavustusten osalta.

Taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksella ei ole valtiontaloudellisia vaikutuksia. Väliaikaisen puitetukiohjelman mukainen Business Finlandin rahoitus myönnetään valtion vuoden 2021 talousarvion mukaisella Business Finlandin avustusvaltuudella (mom. 32.20.40) ja lainavaltuudella (mom. 32.20.83). Lisäksi talousarvi-

on mukaan, mikäli vuoden 2020 lainojen myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä lainojen myöntämispäätöksiä vuonna 2021 enintään 200 000 000 eurolla, mikä liittyy pääosin häiriölainojen myöntämistarpeeseen edelleen vuonna 2021.

4. Valmistelu ja lausuntopalaute

Asetusehdotus on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä.

Ehdotuksesta on pyydetty lausunnot valtiovarainministeriöltä, oikeusministeriöltä, Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandilta, Elinkeinoelämän keskusliitolta ja Suomen Yrittäjiltä. Annetuissa lausunnoissa on puollettu esitettyjä muutoksia. Esitettävä väliaikaisen puitetukiohjelman soveltaminen myös jo ennen 1.1.2020 vaikeuksissa olleisiin pieniin yrityksiin on lisätty asetusehdotukseen lausuntokierroksen perusteella.

Asetusehdotus on tarkastettu oikeusministeriön laintarkastuksessa.

5. Voimaantulo

Asetuksen ehdotetaan tulevan voimaan 29.6.2021.